

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויחידות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת מטות מסעי

כו' תמוז תשפ"ו

הפטרה: שמעו דבר ה'

מברכים ראש חודש מנחם אב שיחול ביום רביעי
המוולד בליל רביעי 19:30 17 חלקים

בין המצרים

יציאת שבת ר"ת: 21:16

גיליון 969

יציאת השבת:

20:33

ירושלים: 20:29

כניסת השבת:

19:20

ירושלים: 19:12

אחדות ישראל!

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

"וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צָוָה ה', וברש"י: "משה נתנבא בכה והנביאים נתנבאו בכה (אמר ה'), נוסף עליהם משה שנתנבא בלשון 'זה הדבר'". מה המיוחד בלשון אמירת זה? נראה, כי משה בדברו אל ראשי מוטות בני ישראל הורה להם כי הבסיס לכל הוא האחדות: "זה הדבר אשר ציווה ה'". זה בגימטריא שתים עשרה, רמז לשנים עשר שבטי י-ה, השמירה על האחדות וקיום כל שבטי ישראל הוא הבסיס לכל. ואכן בעתיד יהיה מקרה פילגש בגבעה בו נשבעו בני ישראל (שופטים כא, א): "ואיש ישראל נשבע במצפה לאמור איש ממנו לא יתן ביתו לבנימין לאשה". ולאחר זמן נאמר: "וינחמו בני ישראל אל בנימין אחיו, ויאמרו נגדע היום שבט אחד מישראל, מה נעשה להם לנותרים לנשים ואנחנו נשבענו בה' לבלתי תת להם מבנותינו לנשים".

לפיכך נאמרה פרשת נדרים ושבועות לראשי המטות, כחובה לשמור על אחדות ישראל ושלמותו ועל כבוד ה' בלשון נדר ושבועה. כלומר, על אף שנשבעו שלא לתת מבנותיהם לנשים לשבט בנימין, היו צריכים למצוא פתרון כדי שלא יכרת שבט מעם ישראל ויחסר ממנו יחיד - יב' השבטים. ואכן עם ישראל מוצא פתרון, על ידי הנשים המחוללות בכרמים שבני בנימין לקחו מהם לנשים ועם ישראל לא נתנו את בנותיהם להם כלשון השבועה. הרי שמצד אחד הם לא עברו על ציווי ה', אך מצד שני הבטיחו את המשך קיומם של כל שנים עשר שבטי י-ה. דוקא בימים אלו שיש שקוראים לפילוג ומחלוקת, אותה מחלוקת שהייתה בעוכרנו והייתה סיבה למתקפה הרצחנית של אויבנו עלינו אז, היום צריכה תיקון, עלינו לשון מסר זה של אחדות ישראל ובעזרת ה' מתוך החיבור נוכח לגאולה שלימה בקרוב, אמן כן יהי רצון.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה להזקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

לדמותו של מנהיג ישראל

ככל היוצא מפיו יעשה

הפרשה פותחת בפסוק: "וידבר משה אל ראשי מטות לבני ישראל לאמור, זה הדבר אשר ציווה ה': איש כי ידור נדר לה'... ככל היוצא מפיו יעשה". פרשה זו שונה מכל הפרשיות, בכך שהיא נאמרת תחילה לראשי המטות – מנהיגי הציבור, רש"י במקום מעיר: חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל. ואולם עדיין יש לשאול: מדוע נשתנתה דווקא פרשת נדרים מכל יתר הפרשיות להיאמר לראשי המטות בנפרד ולא לכל העם?

לדעת אור החיים הקדוש הטעם לכך, הוא כיון שיש אפשרות היתר נדרים ע"י יחיד מומחה, אך כיון שרצה הקב"ה להעלים זאת מכלל הציבור כדי שלא יהיו פרוצים בנדרים (ואחר כך יפרו או יתירו לעצמם את נדריהם), הסתיר הדבר מכלל העדה, וכלשון המשנה במסכת חגיגה (י, א): "היתר נדרים פורחין באוויר ואין להם על מה שיסמוכו". וברש"י: "התרת נדרים שאמרו חכמים שהחכם מתיר את הנדר, מעט רמז יש במקרא ואין על מה לסמוך, אלא שכן מסור לחכמים בתורה שבעל פה".

מצוי הדבר שמנהיגי הציבור מפזרים הבטחות קודם בחירתם ופעמים אף נודרים או נשבעים על כך ואחר בחירתם לא מקיימים את מוצא פיהם, לפיכך בא משה ומזהיר במיוחד את ראשי המטות.

הבטחות יש לקיים

לעומתו, יש הסבורים שפרשה זו נאמרה לראשי המטות מן הטעם הפוך, שכן מצוי הדבר שמנהיגי הציבור מפזרים הבטחות קודם בחירתם ופעמים אף נודרים או נשבעים על כך ואחר בחירתם לא מקיימים את מוצא פיהם, לפיכך בא משה ומזהיר במיוחד את ראשי המטות: "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה".

ובתלמוד (מסכת שבועות לו, א): "אמר רבי אלעזר: לאו שבועה, הן שבועה... אמר רבא: והוא דאמר לאו לאו תרי זמני, והוא דאמר הן הן תרי זמני".

וכן אמרו בתלמוד (בבא מציעא מט, א): "הין צדק – שיהא הן שלך צדק ולאן שלך צדק". ולפי זה האמירה לראשי המטות תחילה היתה בבחינת אמירת מוסר כיון שדרכם להבטיח ולנדר, יש להזהירם שיהיו מקיימים את דבריהם.

אם דואג אדם לקיים את כל דבריו אז ישנה הבטחה, שכל אשר יאמר יתקיים. וכך מוכח מלשון הכתוב, שאם: "לא יחל דברו", אין הוא עושה את דבריו חולין אלא מקיימם, אז זוכה הוא למעלה מיוחדת של: "ככל היוצא מפיו יעשה", כל דבריו שמוציא מפיו מסייע הקב"ה בידו לעשותם.

כוחו של הדיבור

הדיבור הוא מעלה יתירה שיש באדם מעבר לבהמה. "ויהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב, ז) תרגם אונקלוס: "והות באדם לרוח ממללא". לדיבור יש כוח עצום. ע"י דיבור יכול האדם לאסור את המותר לו באיסור גמור. ומטעם זה אנו אומרים בערב יום הכיפורים "כל נדרי", לומר עד כמה גדול כח הדיבור, ומתוך כך אנו מבקשים מבורא עולם שישמע לתפילתנו ויסלח לנו על כל חטאנו ופשענו.

חכמנו מספרים על אשה אשר שכנה הפקיד אצלה שני זהובים ותוך שהיא מכינה בצק נפלו הדינרים לתוכו בלי משים, וכשבא השכן לבקש את פקדונו לא מצאה האשה אותן ונשבעה בבנה שלא נהנתה מהן, ומת בנה רח"ל. ובסעודת ההבראה בצעו את הלחם הזה ומצאו את דינרי הזהב בתוכו. אמרו חכמים: ומה זו שנשבעה על אמת – כך, אלו הנשבעים לשווא ולשקר על אחת כמה וכמה.

במיוחד בימנו יש להזהיר גדולים וקטנים שלא יאמרו: אני נשבע, אני נודר... ויש נשבעים בילדיהם, בהוריהם, במזוזה ובספר תורה ועוד כהנה וכהנה ולא שמים לב לאותה חומרה. ואמרו רבותינו כי "בעוון נדרים ושבעות אשתו וילדי של אדם מתים" ח"ו, ובודאי חובה לאדם לגדור את פיו.

ואולי יש לומר טעם נוסף לסמיכות האמירה של פרשת נדרים לראשי המטות, לומר לך, שבזכות שמירת פיו של אדם וקיום נדריו ואמירותיו זוכים למנהיגים ראויים בבחינת "השיבה שופטנו כבראשונה ויועצינו כבתחילה".

גדלותו של משה כמנהיג

"וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: נָקֵם נַקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֲרֵי תֹאסֵף אֶל עַמִּיךָ".

במדבר לא, א-ב.

הקב"ה תולה את פטירת משה בנקמת מדיין, נקל לדמיין בימנו את המציאות העגומה של המנהיגים הדבקים בכיסאם אשר פועלים בכל דרך להמשיך את כהונתם, בודאי מנהיגים שכאלו היו דוחים מלחמה כזו בשנים אחדות לפחות. ואולם משה מורה מיידית לעם: "היחלצו מאתכם אנשים לצבא..." "אע"פ ששמע שמיתתו תלויה בדבר "עשה בשמחה ולא איחר".

מעניין שדווקא בזמן כזה מתעורר העם ודואג למנהיגו, וכדברי רש"י במקום: "להודיעך שבחן של רועי ישראל כמה הם חביבים על ישראל. עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר? 'עוד מעט וסקלוני'. ומשמעו שמיתת משה תלויה בנקמת מדין לא רצו ללכת (למלחמה) עד שנמסרו על כורחן". זוהי דמותו של 'הרעיא מהימנא', הרועה הנאמן, המוכן למסור נפשו על עמו, בלי שום פניה וטובה אישית, הכל על פי ה'.

הלכות תשעת הימים

א. משנכנס אב, מומעטין בשמחה. אין בונים בנייה של שמחה או לצורך מותרות. אומנם משפחה שגרה בצפיפות מותר להם לבנות על מנת להרחיב את ביתם. (שו"ע תקנא סע' ב). בכל מקרה אם התחיל בבניה קודם ראש חודש אב - אין צריך להפסיק.

ב. ימנע להתדיין עם גוי בימים אלו. "בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי, לשתמיט מיניה באב דריע מזליה" (תענית כט ב). וישתמט ממנו מראש חודש עד י' באב, ויש אומרים עד ט"ו באב.

ג. אין לסייד או לצבוע את הבית החל מראש חודש אב. אך אם יש הכרח בדבר, כגון שצריך להכנס לדירה מיד אחרי תשעה באב - יכול לסייד גם אחרי ראש חודש. (מ"ב שם ס"ק יב).

ד. משנכנס אב, מומעטין במשא ומתן, יש מחמירים בכל משא ומתן ויש שאוסרים לקנות רק בגדים של שמחה. כגון לצורך חתן וכלה וכד' - וכן נוהגים. סתם משא ומתן שאינו מוכרח - ראוי שלא יעשנו. וכשיש חשש להפסד כספי אם ידחו את הקנייה עד אחרי תשעה באב - מותר לקנות גם לצורך חתן וכלה בימים אלו.

ה. מנהג בכל ישראל לא לאכול בשר ולא לשתות יין בתשעת הימים שמראש חודש עד אחרי תשעה באב. אמנם בראש חודש עצמו מותרים בבשר ויין, וממוצאי ראש חודש - אסור. ואשכנזים נוהגים איסור גם בראש חודש (מ"ב שם ס"ק נח) ואסורים עד י' באב. ואסור אפילו בתבשיל שנתבשל בו בשר או שיש בו שומן. ואפילו בשר עוף אסור.

ו. אבקת מרק בשר פרווה - מותרת אף בתשעת הימים, כי אינה בשר ממש והוא הדין למאכלים צמחוניים דמויי בשר, במקום שמפורסם שישנם מאכלים כאלו, שאינם בשר באמת (אחרונים).

ז. חולה, יולדת או מי שצריך לאכול בשר לצורך רפואה - יאכלו בשר עוף. וישתדלו להפסיק בכך מז' אב כי אותו היום חמור שבו ביום נכנסו הגויים להיכל. ומי שצריך לכך מותר גם בו ביום.

ח. בסעודת מצווה מותר לכל הקרובים לשמחה לאכול בשר ויין. והקרובים הם אבותיו ואחיו ובניו ועוד עשרה חברים שרגילים לבוא לשמחותיו. וכל זאת מותר אפילו בערב תשעה באב קודם חצות היום, אבל לא אחר כך. מהי סעודת מצווה? מילה ופדיון הבן אפילו שלא בזמנם, וכן בסעודת בר מצווה שהנער דורש בדברי תורה וזהו זמנה וסיום מסכת. ויש נוהגים לא לאכול בשר גם באירועים אלו. והסעודה שנוהגין לעשות בלילה שלפני המילה, אינה נקראת סעודת מצווה לעניין זה.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - גלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לרפואת: ציפורה וירושלע לוי. שרה בת שמחה. עורבן עישה. תקוה בת עזיה. אלנה בת ג'אן. אסנת בת ורבה. מול בת עילה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בר בן מיכל. דוד ביטון הי"ו.
לעילוי נשמת: הר"ע יוסף. הר"מ מאלח. רבי משה מלל. רבי יעקב מרדכי שושן. יצחק דודי. מקס דודי. סיר חיים. ישראל אברהם. און מועלם. חזקיהו מרדכי. מרדכי בן חנו. אסתר וענבר חיים. עמוס דמרי. אסתר בת ורדא. אליה בת פרידה. איהרמן שמשון. ציונה בת דוד. יצחק ולארא אסתר. עזיה עמוס. דוד רחל לוי. בעזמן דוד. מריה שמשון. אסתר אלקוב. אברהם בן שבאי אלעזר. לאור רחמים. דבורה ואלן מועלם. מיטל ועקמן. איתי ופני. אליה שר. יצחק בן פנחס. יצחק ושמחה אלחז"ל. אורי יצחק אלחז"ל. סין אורי יעקב שושן הי"ד.
לע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שגדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד. אברהם ולאח ציטרון ז"ל.
להחזרת נעדר: צה"ל ושבויי ובהם: גיא חבר, יהודה כין, רון ארד הי"ד.
למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483